

ЦАГДААГИЙН АЛБА ХААГЧИЙН ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨН ЗОХИЦУУЛАХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЭРХ ЗҮЙН ҮНДЭС

УДИРТГАЛ:

Монгол Улсын анхны замын хөдөлгөөний дүрэм 1925 оны тавдугаар сарын 22-ны өдрийн Засгийн газрын 18 дугаар хуралдаанаар батлагдсанаас хойш 12 удаа шинэчлэн батлагдаж, таван удаа нэмэлт өөрчлөлт орж, 2018 оны наймдугаар сарын 08-ны өдөр Замын хөдөлгөөний дүрмийг 27 бүлэг, 224 зүйл, 4 хавсралттайгаар шинэчлэн баталж, 2018 оны арваннэгдүгээр сарын 01-ний өдрөөс мөрдөгдөж эхлээд 97 жилийн хугацаа өнгөрөөд байна.

Энэ хүү өгүүлэлд цагдаагийн алба хаагч замын хөдөлгөөн зохицуулах үйл ажиллагааны эрх зүйн зохицуулалт тун тутмаг, эрх зүйн зохицуулалтгүй үйл ажиллагаа явуулж байгаа учир Замын хөдөлгөөн зохицуулах үйл ажиллагааны эрх зүйн зохицуулалт боловсронгуй болгох хэрэгцээ шаардлага байгаа, цагдаагийн байгууллага болон төрийн бусад чиг үүрэг бүхий байгууллагын хамтын ажиллагаа арга хэлбэр, эрх зүйн орчинд үнэлэлт өгч, энэ нь ямар түвшинд байгааг тусгасан болно.

ТҮЛХҮҮР ҮГ:

Тээврийн хэрэгсэл, зам, тээврийн осол, зөрчил, зохицуулагч, хөдөлгөөн зохицуулалт.

ҮНДСЭН ХЭСЭГ:

Монгол улсын Авто тээвэр, Цагдаагийн байгууллагын үүсэл, хөгжилтэй холбоотой юм. Хорьдугаар зууны эхэн үеэс Орос, Хятад улсаар дамжин наймаа эрхэлдэг, Монгол улсаас түүхий эд авдаг Орос, Хятад, Европ, Франц, Америкийн пүүс, хоршоодын цөөн тооны автомашин нэвтэрч байсны гадна Богд хаан, Сайн ноён хаан, Түшээ гүн Лувсан, Бэйс Лувсанцэрэн зэрэг хаад, ноёд 1-10 машинтай байсан гэх мэдээ баримт байдаг. Монгол улсад худалдаа наймааны харилцаатай гадаад орнуудын зүгээс механикжсан тээврийг нэвтрүүлэх санал тавьж, 1913 онд Чита хотод байсан Германы худалдаачин Вейнерман Нийслэл хүрээ-Хиагтын хооронд хувийн шуудан тээвэр хийж эхэлжээ.

Авто хөсөг нэмэгдэж тэдгээрээс гудамж замаар эмх замбараагүй явж байгаа тухай асуудлыг Ардын засгийн газрын 1924 оны 02 дугаар сарын 15-ны өдрийн 6 дугаар хурлаар хэлэлцэн “Уурын тэргийг товчлон эрхлэх газар”-ыг байгуулах, цахилгаан тэргийг хэрхэн явуулах дүрэм хэмжээг боловсруулах комиссыг томилж, мөн оны 3 дугаар сарын 23-ны өдрийн 7 дугаар хурлын тогтоолоор Цэргийн яамны дэргэд “Уурын тэргийг товчлон эрхлэх газар”-ыг байгуулснаар энэ газар нь ачаа, зорчигчдын тээврийг зохион байгуулах, автомашин, түүний хөдөлгөөнд хяналт тавих ажлыг хариуцаж байсан байна.

Ардын засгийн газрын 1924 оны 2 дугаар сарын 15-ны өдрийн 6 дугаар хурлаар байгуулсан дүрэм, хэмжээ боловсруулах комисс нь тухайн үеийн төв, суурин газрын гудамж, зах зээлээр зорчиж байгаа автомашин, ердийн хөсөг, явган

явагчдын хөдөлгөөнийг журамлах явдлын чухлыг харгалдан “Аливаа гал, усны уурын хүчээр явах тэрэг зэргийг БНМАУ-ын хязгаарын дотор хэрхэн хэрэглэхийн түр дүрэм”-ийн төслийг боловсруулж, Засгийн газрын 1925 оны 5 дугаар сарын 22-ны өдрийн 18 дугаар хурлаар хэлэлцүүлэн батлуулсан нь өнөөгийн Монгол улсын Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, Замын хөдөлгөөний дүрмийн анхдагч суурь нь болж хөгжлийн түүхэн үеүүдэд улам бүр боловсронгуй болж иржээ.

Монгол улсын нийслэл Улаанбаатар хот өдгөө 1 сая 200 мянган давсан хүнтэй болж дэлхийн саятан хотуудын эгнээнд зүй ёсоор орсон билээ. Энэ их хотын хүн амын өдөр тутмын зорчилт, ачаа тээврийн хөдөлгөөнийг үндсэндээ авто замаар, авто машинаар хэрэгжүүлдэг юм. Улаанбаатар хотын барилгажсан талбайд байгаа 839 км авто замаар, өдөр бүр 420-450 мянган тээврийн хэрэгсэл, түүний дотор 2000 том, дунд, бага оврын нийтийн тээврийн хэрэгсэл зогсоо зайгүй зорчиж байж их хотын амьдрал хэвийн явж байдаг билээ. Хотын түгжрэл нь зөвхөн таны цагийг үрээд зогсохгүй агаар орчны бохирдлыг нэмэхийн зэрэгцээ эрүүл мэнд, эдийн засгийн хохирлыг үзүүлж байдаг юм. Тухайлбал, Улаанбаатар хотын иргэн өдөрт нэг цагийг замын түгжрэлд зарцуулбал жилд зам дээр 15 өдөртэй тэнцэх хугацааг зарцуулдаг гэсэн тооцоог гаргажээ.

Нийслэлийн замын хөдөлгөөн зохицуулах хэлтсийн одоогийн байдлаар үүрэг гүйцэтгэж байгаа 62 уулзвар гарцуудад ажиллаж байгаа алба хаагчид нь замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангуулах, замын хөдөлгөөний хууль дүрэм, холбогдох стандарт, заавар журмуудыг мөрдүүлэх, замын хөдөлгөөн зохицуулах үед шаардлагын түвшинд хүрэлцэхгүй байгаа нь алба хаагч, хүн хүч нэмэгдүүлэх зайлшгүй шаардлага бий болж байгааг харуулж байна. Нийслэлд одоо үүрэг гүйцэтгэж байгаа уулзвараас гадна тогтмол алба хаагч ажиллуулах шаардлагатай уулзвар, гарц /Зайсангийн зүүн уулзвар, Токио тауэрын гарц, Ази фармын гарц, 120-н автобусны буудал, Сандэй плазагийн гарц, Шөнийн захын гарц, Хавдрын автобусны буудал, Халдвартын эцэс, 84-р сургуулийн урд уулзвар, Нарантуул захын далангын буцаж эргэдэг, Ориантал буудлын буцаж эргэдэг, Алтжин бөмбөгөрийн гарц, Найман шаргын зам, Хархорин захын ордог гарц, Мах импексын уулзвар/ зэрэг 45 уулзвар, гарц байна. Эдгээр цэгүүдэд 2 ээлжээр алба хаагч ажиллуулана гэж тооцвол бүгд 90 алба хаагч нэмэлтээр ажиллуулах хэрэгтэй болж байна.

Гэтэл 168 алба хаагч 86 уулзвар гарцанд 2 ээлжээр 1 ээлжэнд 1 алба хаагч 8-9 цагийн хугацаанд үүрэг гүйцэтгэх боловч зочины хамгаалалт болон чиглэлийн хамгаалалт, нэгдсэн болон хэсэгчилсэн арга хэмжээ, нэгдсэн хяналт шалгалтын хүрээнд 10-12 цагийн хугацаад үүрэг гүйцэтгэж байна. 7 хоногт дунджаар 60 цаг үүрэг гүйцэтгэж байна,

Хөдөлмөрийн тухай хууль

84 дүгээр зүйл. Ажлын цагийн дээд хязгаар

84.1. Долоо хоногийн ердийн ажлын цаг 40-өөс илүүгүй байна.

84.2. Ердийн ажлын өдрийн үргэлжлэл найман цагаас илүүгүй байна.

84.4. Долоо хоногийн ажлын цагийн дээд хязгаар нь 56 цагаас илүүгүй байна. Өдөрт ажиллах илүү цагийн хязгаар нь дөрвөн цагаас илүүгүй байна. Гэж заасан байдаг боловч тээврийн хэрэгслийн ачаалал хөдөлгөөний эрчим их байгаа учир хангагдаж ажиллаж чадахгүй байна.

Монгол Улсын Засгийн газрын **2011 оны 153 дугаар** тогтоолоор баталсан жишиг нормативын дагуу **350 тээврийн хэрэгсэл** тутамд ногдох замын цагдаагийн алба хаагчийн орон тооны харьцааг өнгөрсөн 27 жилийн хугацаанд тооцож үзвэл 1994 оноос хойш ажлын ачаалал **5,6** дахин нэмэгдэж, дээрх нормативаас **4.6** дахин их ачаалалтай ажиллаж байна. Нийслэлд 1 замын цагдаагийн алба хаагчид 1628 тээврийн хэрэгсэл оногдож байна.

Замын цагдаагийн алба хаагч буюу зохицуулагч нь дараах дохиолдолд уулзварын голд орж хөдөлгөөн зохицуулалт буюу биет зохицуулалт хийж ажиллана гэж заасан байдаг үүнд:

ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨН ЗОХИЦУУЛАХ ХЯНАН ШАЛГАХ ЖУРАМ

2.16. Гэрлэн дохиогоор зохицуулдаг уулзвар, гарц, явган хүний гарц, төмөр замын гарам дээр дараахь тохиолдолд замын хөдөлгөөнийг биечлэн зохицуулж болно:

2.16.1. Төрийн тусгай хамгаалалтын тухай хуульд заасан төрийн тусгай хамгаалалтад байх албан тушаалтан, иргэн замын хөдөлгөөнд оролцоход;

2.16.2. замын хөдөлгөөнд оролцогчдод аюултай нөхцөл байдал /зам, замын байгууламж эвдэрсэн, байгалийн гамшиг, гал түймэр, халдварт өвчин гэх мэт/ үүсэхэд;

2.16.3. эрх бүхий байгууллагын гаргасан шийдвэрийн дагуу нийтийг хамарсан арга хэмжээ зохион байгуулахад;

2.16.4. зам тээврийн осол, гэмт хэрэг, нийтийг хамарсан эмх замбараагүй байдал үүссэн, байгалийн гамшиг, гал түймэр зэрэг шаардлагатай үед;

2.16.5. тусгай дуут болон гэрлэн дохио ажиллуулан хойшлуулшгүй албан үүргээ гүйцэтгэж байгаа тээврийн хэрэгсэл буюу цуваа өнгөрөхөд. Гэсэн эдгээр 5 дохиолдолд биет зохицуулалт хийнэ гэсэн боловч өнөөгийн нөхцөл байдалд цагдаагийн алба хаагч өдөр тутамдаа биет зохицуулалт хийхээс өөр аргагүй болсон байна.